

İŞLETME BİLİMİ DERGİSİ

THE JOURNAL OF
BUSINESS SCIENCE

JOBS

İşletme Bilimi Dergisi
2018
Cilt:6 Sayı:1

Sakarya Üniversitesi / Sakarya University
İşletme Fakültesi / Sakarya Business School

i

Cilt/Volume : 6
Sayı/Issue : 1
Yıl/Year : 2018

ISSN: 2148-0737
DOI: 10.22139/jobs

İNDEKS BİLGİLERİ/ INDEXING INFORMATION

Kurucu Sahip/Founder

Prof. Dr. Gültekin YILDIZ

İmtiyaz Sahibi / Owner

Prof. Dr. Kadir ARDIÇ

Editör / Editor

Doç. Dr. Mahmut AKBOLAT

Editör Yardımcıları / Assoc. Editors

Doç. Dr. Mustafa Cahit ÜNĞAN

Doç. Dr. Hakan TUNAHAN

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent SEZEN	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU	Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Erman COŞKUN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ARDIÇ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet BARCA	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ	İstanbul Şehir Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan BATMAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Recai COŞKUN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi ALTUNIŞIK	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Sıdıka KAYA	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Şevki ÖZGENER	Nevşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Türker BAŞ	Galatasaray Üniversitesi
Doç. Dr. Surendranath Rakesh JORY	Southampton Üniversitesi

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Kadir ARDIÇ
Doç. Dr. Mahmut AKBOLAT
Doç. Dr. Mustafa Cahid ÜNĞAN
Doç. Dr. Hakan TUNAHAN

Sekreteryaya / Secreteria

Arş. Gör. Özgün ÜNAL
Arş. Gör. Mustafa AMARAT
Arş. Gör. Ayhan DURMUŞ
Arş. Gör. Gülcan KAHRAMAN

iv

Dergimize yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin yazımında etik ilkelere uyulduğu ve yazarların ilgili etik kurulundan gerekli yasal onayları aldığı varsayılmaktadır. Bu konuda sorumluluk tamamen yazarlara aittir. İşletme Bilimi Dergisi'nde yer alan makalelerin bilimsel sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanmış eserlerden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

It is assumed that the articles submitted for publication in our journal are written in ethical principles and the authors have obtained the necessary legal approvals from the relevant ethics committee. The responsibility of this matter belongs to the authors. Scientific responsibility for the articles belongs to the authors themselves. Published articles could be cited in other publications provided that full reference is given.

İşletme Bilimi Dergisi; www.dergipark.gov.tr/jobs Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi jobs@sakarya.edu.tr Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan/SAKARYA

Hakemler/ Reviewers

İşletme Bilimi Dergisi

2018

Cilt:6 Sayı:1

Prof. Dr. A. Vecdi Can	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Adem Öğüt	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Bardakçı	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Aykut Hamit Turan	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe İrmış	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Şahin	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Zafer Erdoğan	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Dilaver Tengilimoğlu	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Durmuş Acar	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ekrem Tatoğlu	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Erman Coşkun	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Ertaş	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Gülten Gümüştekin	Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. Halit Keskin	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Prof. Dr. Hasan Tutar	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Haydar Sur	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Himmet Karadal	Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet Şahin	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir Ardiç	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Kıymet Çalıyurt	Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Çukurçayır	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Barca	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Sarıışık	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Selami Yıldız	Düzce Üniversitesi
Prof. Dr. Muhsin Halis	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Musa Özata	Ahi Evran Üniversitesi
Prof. Dr. Nazan Günay	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Nejat Bozkurt	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nuran Cömert	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Batman	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Torlak	Karatay Üniversitesi
Prof. Dr. Recai Coşkun	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Recep Pekdemir	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi Altunışık	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Karabınar	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Selman Aziz Erdem	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Serap Benligiray	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar Özkan	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Şakir Sakarya	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Şevki Özgener	Nevşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Suayyip Çalış	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Sıdıka Kaya	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Sima Nart	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Şuayip Özdemir	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Türker Baş	Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit Gücenme Gençoğlu	Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Vasfi Haftacı	Kocaeli Üniversitesi

Hakemler/ Reviewers

Prof. Dr. Yıldız Özerhan	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Çelik	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Abdurrahman benli	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Adem Sağır	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Aşkın Özdağoğlu	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Aykut Hamit Turan	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram Topal	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Bora Yenihan	Kırklareli Üniversitesi
Doç. Dr. Buket Bora Semiz	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Doç. Dr. Burcu Candan	Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Burhanettin Zengin	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Buket Bora Semiz	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Doç. Dr. Cavit Yeşilyurt	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Cemal Sezer	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Cemal İyem	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ece Armağan	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Engin Dinç	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Erdoğan Kaygın	Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan Erdemir	İstanbul Şehir Üniversitesi
Doç. Dr. Faruk Anıl Konuk	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih Geçti	Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Ferudun Kaya	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Fikret Çankaya	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fuat Man	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Gülfer Tuna	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan Tunahan	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Haluk Bengü	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Ayyıldız	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Latif	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Hayrettin Zengin	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Kazım Ozan Özer	Nişantaşı Üniversitesi
Doç. Dr. Kemal Can Kılıç	Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Kubilay Özyer	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Kurtuluş Kaymaz	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut Akbolat	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut Hızıroğlu	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Saraç	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut Çimen	Acıbadem Üniversitesi
Doç. Dr. Muammer Mesci	Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Musa Said Döven	Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Cahid Ünğan	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Kemal Demirci	Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Mutlu Başaran Öztürk	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Müjdat Özmen	Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Nevran Karaca	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Nihal Sütütemiz	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Nilgün Sarıkaya	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Oğuz Işık	Hacettepe Üniversitesi

Hakemler/ Reviewers

İşletme Bilimi Dergisi

2018

Cilt:6 Sayı:1

Doç. Dr. Oğuz Türkay	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer Okan Fettahlioğlu	Sütçü İmam Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür Uğurluoğlu	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan Aksoy	Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Seçil Taştan	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Sedat Bostan	Gümüşhane Üniversitesi
Doç. Dr. Selami Özcan	Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Senay Yürür	Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Şevki Ulama	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Tuncay Yılmaz	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Umut Koç	Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Yasemin Özdemir	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin Şehitoğlu	Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Yunus Emre Öztürk	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi A. Mohammed Abubakar	Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Adem Akbıyık	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yağmur Ersoy	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Coşkun	Boğaziçi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Algin Okursoy	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Serhateri	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ceren Giderler Atalay	Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Derya Ergun Özler	Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Dilek Özceylan	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah Özsoy	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emre Oruç	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ersin Irk	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra Dil	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Gamze Bozkurt	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz Konuk	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Füsün Küçükbay Gökalep	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Cebeci	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Murat Arslanhan	Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Harun Kırılmaz	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İrfan Usta	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsa Demirkol	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mihriban Cindiloğlu	Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat Ayanoglu	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Kenan Erkan	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yıldırım	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nermin Akyel	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Akca	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur Dirlik	Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Orhan Kandemir	Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özer Uygun	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Balaban	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Recep Yılmaz	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Sencer	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sedat Durmuşkaya	Sakarya Üniversitesi

Hakemler/ Reviewers

Dr. Öğr. Üyesi Sema Polatçı	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema Yiğit	Ordu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema Ülkü	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Esen	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sümeyra A. Danışman	Mevlana Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şevki Ulama	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şuayyip Doğuş Demirci	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şule Yıldız	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tarık Semiz	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tayfun Yılmaz	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Turaboğlu	Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Umut Sanem Çiftçi	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Hüseyin İskender	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. İlker Calayoğlu	Okan Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Serkan Deniz	Yalova Üniversitesi

Her yayında daha iyiye ulaşmayı hedefleyen İşletme Bilimi Dergisi olarak 2018 yılının ilk sayısı olan 6. Cilt 1. Sayı ile sizlerle birlikte olmaktan onur duyuyoruz. Bu sayımızda 11 makale ile yayına çıkmış bulunmaktayız. Dergimizin diğer sayılarında olduğu gibi, bu sayısında da üretim yönetimi, örgütsel davranış, yönetim bilimi, yönetim bilişim sistemleri, uluslararası ticaret, sağlık yönetimi gibi farklı alanlardan ampirik çalışmalar yer almaktadır.

Yazarlığını Tahsin GÜNDOĞAN ve Samet GÜNER'in yapmış olduğu üretim yönetimi alanında yazılmış olan "Tedarikçi Çevikliğinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yaklaşım Önerisi: Otomotiv Sektörü Uygulaması" başlıklı makale dergimizin ilk makalesidir. İkinci makalemiz Nazlı KAYA ve Oğuz IŞIK'ın ölçek uyarlama çalışması olan "Hasta Güçlendirme Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliği" isimli makaledir. Bibliyometrik Analiz şeklinde yazılan üçüncü makalemiz olan "Toplam Kalite Yönetiminin Türkiye'de Akademik Çevredeki Ele Alınışı: Makale İncelemeleri ve Bibliyometrik Analiz" Sencer ÖZEL ve Türker BAŞ'ın kaleminden çıkmıştır. Büşra Kutlu KARABIYIK ve Mehmet Erdemir GÜNDOĞMUŞ'un yazarlığını yaptığı SWARA yöntemi uygulanan "Üniversitelerde Bilgi Sistemi Seçim Kriterlerinin SWARA Yöntemi ile Ağırlıklandırılması: Ampirik Bir Çalışma" başlıklı makale bu sayının dördüncü makalesidir. Şafak GÜNDÜZ ve Tuğrul PEKÇETAŞ'ın örgütsel davranış alanında yazmış oldukları "Kuşaklar ve Örgütsel Sessizlik/Seslilik" çalışması beşinci makalemizi oluştururken, Burak KESKİN'in "Havacılık Endüstrisinde Stratejik Ortaklıklar: VZA ve Güven Bölgesi Yaklaşımı İle Bir Etkinlik Analizi Çalışması" başlıklı çalışmaları altıncı makalemizi oluşturmaktadır. Yedinci makalemiz ise Ersin İRK ve Musa Said DÖVEN'in stratejik yönetim alanında yazmış oldukları "Firmaların Uyguladıkları Rekabet Stratejileri ve Bu Karara Etki Eden Faktörler" başlıklı makaledir. Örgütsel davranış alanında yazılan ve sekizinci makalemiz olan "Çalışmaya Tutkunluk Düzeyinin Hastane Türü, Hastane Lokasyonu ve Bazı Sosyo-Demografik-Mesleki Özelliklere Göre İncelenmesi" başlıklı makalemizin yazarları Safiye

ŞAHİN, Uğur YOZGAT ve Esra YAKŞI'dir. Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencileri örneğinde Meryem TURGUT, Gamze KUTLU ve Sinem MUT tarafından yazılan "Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerileri İle Sosyal Medya Kullanımları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" başlıklı dokuzuncu makalemizi, finansal yönetim alanında yazılan ve yazarlığını Mehmet APAN ile Ahmet ÖZTEL'in yaptığı "Ölçek Bazlı Finansal Performansın Promethee Yöntemiyle Belirlenmesi: Farklı Ağırlıklandırma Yöntemlerine Dayalı Karşılaştırmalı Bir Analiz" adlı onuncu makalemiz izlemektedir. Son makalemizi ise yine örgütsel davranış alanında, Semra KÖSE, Serdar ÇAKAN ve Duygu TERZİ'nin yazdığı "Örgütsel Adaletsizliğin Örgütsel Dışlanmaya Etkisinde Psikolojik Dayanıklılığın Aracı Rolü" başlıklı makalemiz oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi, dergimizin bu sayısı da işletmeciliğin farklı disiplinlerinde siz değerli bilim insanlarının kıymetli çalışmalarından oluşturulmuştur. Dergi politikası olarak bundan sonraki sayılarımızda da işletme bilimine dayalı farklı disiplinlerden gelen çalışmaları yayınlamaya özen göstereceğiz.

X

Bu sayımızda göndermiş oldukları makaleler ile dergimize katkı sağlayan tüm yazarlarımıza, dergimize gönderilen makalelerin değerlendirilmesi için kıymetli vakitlerini ayıran saygıdeğer hakemlerimize ve makalelerin dergide yayınlanmaya hazır hale gelmesi için yoğun bir gayret gösteren editör kurulumuz ve dergi sekreteryamıza teşekkürü borç bilirim.

Dergimizin okurlarımız ve bilim insanlarına faydalı olması diteklerimle sonraki sayılarımızda işletmeciliğin güncel çalışmalarını bilim dünyasının hizmetine sunmak için siz değerli bilim insanları ve araştırmacıların katkılarını bekleriz.

Saygılarımızla...

Doç. Dr. Mahmut AKBOLAT

Editör

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Yıl (Year) 2018 Cilt (Vol.) 6 Sayı (No) 1

İşletme Bilimi Dergisi

2018

Cilt:6 Sayı:1

Tedarikçi Çevikliğinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yaklaşım Önerisi: Otomotiv Sektörü Uygulaması <i>Proposal of a New Approach for Measuring Supplier Agility: An Application in Automotive Industry</i>	1-26
<i>Tahsin GÜNDOĞAN, Dr. Öğr. Üyesi Samet GÜNER</i>	
Hasta Güçlendirme Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliği <i>Validity and Reliability of The Patient Empowerment Scale in Turkish</i>	27-42
<i>Öğr. Gör. Nazlı KAYA, Doç. Dr. Oğuz IŞIK</i>	
Toplam Kalite Yönetiminin Türkiye’de Akademik Çevredeki Ele Alınışı: Makale İncelemeleri ve Bibliyometrik Analiz <i>Contextualization of Total Quality Management in Academia in Turkey: Article Reviews and Biblioimetric Analysis</i>	43-58
<i>Sencer ÖZEL, Prof. Dr. Türker BAŞ</i>	
Üniversitelerde Bilgi Sistemi Seçim Kriterlerinin SWARA Yöntemi ile Ağırlıklandırılması: Ampirik Bir Çalışma <i>Weighting University Information System Selection Criteria by Swara Method: An Empirical Study</i>	59-85
<i>Arş. Gör. Büşra Kutlu KARABIYIK, Prof. Dr. Mehmet Erdemir GÜNDOĞMUŞ</i>	
Kuşaklar ve Örgütsel Sessizlik/Seslilik <i>Generations and Organisational Silence/Voice</i>	89-115
<i>Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ, Tuğrul PEKÇETAŞ</i>	
Havacılık Endüstrisinde Stratejik Ortaklıklar: VZA ve Güven Bölgesi Yaklaşımı İle Bir Etkinlik Analizi Çalışması <i>Strategic Alliances in Aviation Industry: An Efficiency Analysis Using Data Envelopment Analysis and Assurance Region Approach</i>	117-134
<i>Dr. Öğr. Üyesi Burak KESKİN</i>	
Firmaların Uyguladıkları Rekabet Stratejileri ve Bu Karara Etki Eden Faktörler <i>Competitive Strategies and the Factors Affecting This Decision</i>	135-162
<i>Dr. Öğr. Üyesi Ersin IRK, Dr. Öğr. Üyesi Musa Said DÖVEN</i>	
Çalışmaya Tutkunluk Düzeyinin Hastane Türü, Hastane Lokasyonu ve Bazı Sosyo-Demografik-Mesleki Özelliklere Göre İncelenmesi <i>Analysis of the Level of Work Engagement Depending on the Hospital Type, Hospital Location and Some Socio-Demographic-Occupational Characteristics</i>	163-183
<i>Dr. Öğr. Üyesi. Safiye ŞAHİN, Prof. Dr. Uğur YOZGAT, Esra YAKŞI</i>	

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Yıl (Year) 2018 Cilt (Vol.) 6 Sayı (No) 1

Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerileri İle Sosyal Medya Kullanımları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	
<i>Determination of the Relationship Between Communication Skills and Social Media Use of Health Management Department Students</i>	185-205
<i>Arş. Gör. Meryem TURGUT, Arş. Gör. Gamze KUTLU, Arş. Gör. Sinem MUT</i>	
<hr/>	
Ölçek Bazlı Finansal Performansın Promethee Yöntemiyle Belirlenmesi: Farklı Ağırlıklandırma Yöntemlerine Dayalı Karşılaştırmalı Bir Analiz	
<i>Determination of Scale Based Financial Performance Promethee Method: A Comparative Analysis Based on Differential Weighting Methods</i>	207-244
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet APAN, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZTEL</i>	
<hr/>	
Örgütsel Adaletsizliğin Örgütsel Dışlanmaya Etkisinde Psikolojik Dayanıklılığın Aracı Rolü	
<i>The Mediating Role of Psychological Hardiness in the Effect of Organizational Injustice on Workplace Ostracism</i>	245-262
<i>Semra KÖSE, Serdar ÇAKAN, Arş. Gör. Duygu TERZİ</i>	

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİNİN TÜRKİYE'DE AKADEMİK ÇEVREDEKİ ELE ALINIŞI: MAKALE İNCELEMELERİ VE BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Toplam Kalite
Yönetiminin
Türkiye'de
Akademik
Çevredeki Ele
Alınışı

43

Sencer ÖZEL

*Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı
sencerozel@gmail.com*

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-3539-4666

Prof. Dr. Türker BAŞ

*Galatasaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
tbas@gsu.edu.tr*

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-7742-0543

ÖZ

Amaç: Çalışmanın amacı Toplam Kalite Yönetim'inin (TKY) Türkiye'de akademik çevredeki ele alınışı biçimini derinlemesine ortaya koyan bir kavrayış sunmaktır.

Yöntem: Araştırmada makale inceleme ve bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Yönetim uygulamasının (TKY) ülkeye transferi ve yayılımı sürecini inceleyen makaleler tespit edilmiş ve incelenmiş, öte yandan hakemli akademik dergilerde yayınlanan TKY ile ilgili makaleler EBSCOhost veritabanı üzerinden derlenmiş, yayınlanma yılı, uygulama alanı, yaklaşım ve araştırma kategorisi boyutlarıyla kodlanarak bibliyometrik olarak analiz edilmiştir.

Bulgular: TKY'nin Türkiye'deki yayılım sürecinin akademik çevrede ele alınışı biçimindeki kavramsal ve bulgusal olarak benzer ve farklı özellikler tespit edilmiş ve varılan ortak kanılar ortaya çıkarılmıştır. Bibliyometrik analiz sonucunda ise Türkiye'deki akademik çevrede TKY'ye olan ilgi yılı, uygulama alanı, yaklaşım ve araştırma kategorisi bazında frekans tabloları ve grafiksel gösterimler elde edilerek ortaya koyulmuştur.

Sonuç: Sonuç olarak TKY'nin Türkiye'de benimseniş şekli bir "moda akımı" olarak, "yayıma"dan ziyade "çeviri" ve "yeniden inşa" süreci olarak değerlendirilmiştir. Bibliyometrik analiz sonucunda konunun akademik çevrede görgül ve normatif yaklaşımlar altında eş düzeylerde ilgi gördüğü ve uygulama alanları kamu ve özel sektör olarak sınıflandırıldığında da dengeli şekilde ele alındığı tespit edilmiştir. Ayrıca yıllar bazında yayın

Makale Geliş Tarihi/Received for Publication: 12/01/2018

1. Revizyon Tarihi/ 1th Revision Received: 29/03/2018

Kabul Tarihi/Accepted: 05/04/2018

sayıları gözlemlendiğinde elde edilen grafiğin bir moda eğrisine benzediği dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplam Kalite Yönetimi, TKY, Makale İnceleme, Bibliyometrik Analiz, Yönetim Uygulamalarının Yayılımı.

CONTEXTUALIZATION OF TOTAL QUALITY MANAGEMENT IN ACADEMIA IN TURKEY: ARTICLE REVIEWS AND BIBLIOMETRIC ANALYSIS

ABSTRACT

Aim: The aim of the study is to present a comprehension which thoroughly exposes the treatment of Total Quality Management in Academia of Turkey.

Method: Article review and bibliometric analysis methods are used in the study. The articles which examine the transfer and the diffusion process of the management practice (TQM) to the country are detected and reviewed, on the other hand the articles published on the refereed academic journals related to the TQM are compiled via the EBSCOhost database, coded under the dimensions of publication year, field of application, approach and research category and subjected to a bibliometric analysis.

Findings: Common and differential features on the conceptual and heuristic nodes at the treatment of the diffusion process of TQM in Turkey are detected; and the common opinions are revealed. And as the result of the bibliometric analysis, the academic interest to the TQM subject in Turkey is shown via frequency tables and graphical illustrations on the bases of year, method, approach and field.

Results: As conclusion, the adoption of TQM in Turkey is interpreted as a “translation” and “reconstruction” process rather than “diffusion”. The results show that the subject has drawn coequal interest under empirical and normative approaches, as well as it has been addressed evenly when the field of application was classified as public and private sectors. Moreover, when the publication quantities are observed on yearly basis, the shape of the graphic stands out as a fashion cycle.

Keywords: Total Quality Management, TQM, Article Review, Bibliometric Analysis, Reconstruction of Managerial Practices.

I. GİRİŞ

Bu çalışmada, önce Toplam Kalite Yönetimi’nin (TKY) Türkiye’deki yayılımını, söylemi analiz ederek benimsenmiş ve uygulanış biçimlerine

etkisiyle beraber araştıran çalışmalar incelenmiş sonra da TKY'nin akademideki ele alınış biçimi bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Çalışma iki yönden önem arz etmektedir. Bunlardan birincisi, bir yönetim uygulaması olan TKY'nin Türkiye'de geçirdiği dönemi söylem ve bağlam çatisında açıklayan çalışmaları bir araya getirerek incelemesi ve farklı perspektiflerden açılan pencerelerin görüşlerini sentezleyişidir. Çalışmayı önemli kılan bir diğer etken ise bir yönetim modası olarak kabul gören TKY'ye olan ilgiye karşı akademisyenlerin duruşu ve katılımının izleyici/takip edici nitelikte bir moda eğrisi oluşturup oluşturmadığını gözlemlemek adına uygulamanın tanıtım ve ilk uygulamalardan iniş ve terk ediş safhalarının tamamının gözlemlenebileceği bir dönemde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Çalışma, akademinin kavrama olan ilgisini, rolünü ve katkısını tespit etmeye yöneliktir. Türkiye'deki akademik yazın TKY'yi dönemsel, sektörel, yaklaşımsal ve yöntemsel olarak inceleyen ve yabancı yazın ile karşılaştıran bibliyometrik bir çalışmadan yoksundur. Çalışma, bu önemli yönetim uygulamasının yaşam devrinin tamamını gözlemleyerek yerli ve yabancı yazındaki tez ve bulgular ile bibliyometri vasıtasıyla bağlantı kurması itibariyle okuyucularına konunun akademide hangi boyutlarda ve nasıl incelendiğiyle ilgili etraflı bir anlayış sunacaktır.

**Toplam Kalite
Yönetiminin
Türkiye'de
Akademik
Çevredeki Ele
Alınışı**

45

1.1. Kavramsal Çerçeve

Yazındaki ilgili çalışmaların önermelerine odaklanılan bu bölüm iki çizgide üzerinde ilerlemektedir. Bunlardan birincisi yönetim uygulamalarını moda teorisi yaklaşımı ile ele alan, söylem ve yayılım etkileşimini inceleyen çalışmalardır. İkincisi ise, birinci çizgideki yazının önerdikleri doğrultusunda akademik yazını analiz eden ve yönetim uygulamaları dünyasında akademinin yerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır.

Birinci çizgi üzerinde duran çalışmaların başlangıcı yönetim ile söylemin bir araya gelişini inceleme düşüncesiyle oluşmuştur. Profesyonel ağlarda yöneticilerin yönetim teknikleri ile ilgili söylemi örgütsel paydaşlara karşı bir ikna yöntemi olarak kullandığı düşüncesi araştırmacıların dikkatini yönetim söylemini yayma teknikleri konusuna yöneltmiştir (Abrahamson, 1989; Guillen, 1994). Böyle bir söylemin yönetim uygulamalarının birbirine benzer olmayan örgütlerde yayılımına hizmet edeceği düşünülmüştür (Abrahamson, 1991). Daha sonra yönetim modası kavramını ilk kez Abrahamson (1996) tarafından ortaya atılmıştır. Esasen, yönetim uygulamaları stratejik bir problemi çözmek amacıyla yönetim danışmanları tarafından geliştirilir; bu anlamda yönetim danışmanları yalnızca "problem çözen" değil aynı zamanda "anlam oluşturan" bir grubun üyeleridir (Fink,

2003). Buna göre, yönetim danışmanları ve diğer profesyoneller başarılı bir söylemin ardından ünlü yönetim uygulamalarının süratle savunucusu olurlar. Bu uygulamalar, popüler dönemlerinde teknik bağlamından uzaklaştırılarak bir yönetim modası haline gelirken, inişe geçtiği dönemlerde yalnızca uzmanlarının radarında kalarak teknik açıdan kendi köklerine dönerler (David ve Streng, 2006).

TKY’nin Türkiye bağlamındaki yerleşiminin doğrudan araştırılmasının ilk ve kavramsal çerçeve olarak en derinlemesine örnekleri Özen (2002a), Özen ve Berkman (2007) ve Erçek ve Say (2008)’in çalışmalarıdır. Her üç çalışmada da, uluslararası yazından faydalanılarak farklı kavramsal çerçeveler oluşturulmuş olsa da, üçünde de konunun bağlamsal olarak, yayıcı (propagative) aktörler, ekopolitik ve makrokültürel ortam ile söylemin etkileşimleri altında durumsal olarak incelemenin önemine dikkat çekmişlerdir. Elde edilen bulgular, TKY’nin bir yönetim modası akımı olarak dönemin ruhu ve bağlamdaki durumsallıkla birleşerek Türkiye’de fazlasıyla ilgi gören kökleşmiş bir uygulama olduğu, ancak akılcı güdülerden ziyade törenselle ve pragmatist bir benimseyiş niteliği taşıdığı yönünde olmuştur. Yabancı yazında uygulamayla anlamın yeniden inşası boyutuyla ilgilenen diğer çalışmalara bir sonraki makale inceleme bölümünde atıfta bulunulmuştur.

Jung ve Lee (2016), birden fazla yönetim uygulamasının popüler olduğu dönemlerde ABD’deki yönetim danışmanlığı şirketlerinin hizmet portföyünü nasıl şekillendirdiği inceledikleri çalışmalarında, danışmanlık şirketlerinin farklı durumlarda rasyonel veya kurumsal karar verme biçimleri kullandıklarını saptamışlardır. Buna göre TKY danışmanlığı hizmeti sağlamakta olan şirketler, 1990’ların başında iş süreçlerinin yeniden tasarımı anlamına gelen ve kavramsal olarak farklı bir zemine oturan diğer bir yönetim uygulaması, Değişim Mühendisliği’nin (Business Process Reengineering, BPR) doğup yükselişe geçtiği dönemde çevresel faktörlerden etkilenecek hizmet portföyünü bu yeni uygulamayla genişletme yoluna giderken BPR’nin popülerliğini yitirmesiyle örgütsel kimlik ve kaynaklarının uygunluğuna göre bu yeni akımı arz etme veya uzak durma yoluna gitmişlerdir.

İkinci çizgiye katkı yapmak üzere Bajaj ve diğerleri (2018), önceki 20 yılda geniş bir coğrafi spektrumda yayınlanan TKY uygulamaları ve etkileri araştırma konularına sahip 102 araştırma makalesini inceleyerek Pareto Analizi uyguladıkları çalışmalarında TKY’nin sektöre bağlı olmadan uygulanabilir olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca, yıllar bazında araştırma sayısının dağılımını değerlendirdiklerinde üstel artan bir grafik elde ederlerken görgül araştırmalar kavramsal araştırmalardan dört kat

daha fazla gerçekleşmiştir. Bajaj ve diğerleri, aynı küme üzerinde ülkeler bazında yazına katkıyı analiz ettiklerinde gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler kaynaklı olarak eşit katkı saptamışlardır. Aynı çalışmada görgül araştırmaların veri toplama yöntemi olarak tamamına yakınında ankete başvurulduğu, araştırma yöntemleri olarak faktör analiz yöntemlerinin görgül araştırmaların yaklaşık %40'ında, varyans, regresyon ve korelasyon analizi yöntemlerinin %40'ında, yapısal eşitlik modellemesinin %13'ünde kullanıldığı saptanırken analitik hiyerarşi ve yorumlayıcı yapısal modelleme gibi yöntemlerin ilgili yazında halen ilgi kazanmadığı eleştirisi getirilmiştir.

Armutlu ve Arı (2010), yönetim modaları üzerine gerçekleştirdiği bibliyometrik analiz çalışmasında, Türkiye'de en fazla ve en uzun süre ilgi gören çalışmanın TKY olduğunu bulgulamışlardır. Aynı çalışmada yazarlar, farklı yönetim uygulamalarıyla ilgili akademik ve popüler yayınları karşılaştıran çalışmalarını inceleyerek, moda oluşumunda akademisyenlerin belirleyici rolden ziyade izleyici rolünde olduğu tezinin güçlülüğüne işaret etmişlerdir.

1.2. TKY'nin Türkiye'deki Yayılımını İnceleyen Makaleler

TKY'nin Türkiye'deki yayılımını, benimsenişini ve uygulanışını araştıran çalışmalardan ilki Özen'in 2002 yılındaki makalesidir. Özen (2002a), Türkiye'deki yönetim uygulamalarının 1990'lı yıllarını, "TKY yıllar"ı olarak nitelendirmiştir. Avrupa'da 1980'li yıllarda başlayan bu yönetim akımı, Türkiye'de ilk olarak 1980'li yılların ortalarında ortaya çıkmış, 1990'lı yıllarda hızla yükselmiştir. Özen'e göre, Türkiye tarihinde ithal bir yönetim uygulamasına yönetici ve iş adamları tarafından ilk kez TKY ile bu kadar yoğun bir ilgi gösterilmiştir. Çalışma, Türkiye'deki tarihsel ekonomik ve politik bağlamda örgütsel başarıyı arttırmak için seçilen rotanın içsel verimliliğe yönelik uygulamalardan çok özellikle devletle olan dışsal ilişkileri geliştirmeye yönelik olduğunu göz önünde bulundurarak, TKY gibi esas fikir olarak içsel verimliliğe yönelik bir uygulamanın böyle yoğun bir ilgiye maruz kalmasının nedenlerini araştırması açısından önem arz eder.

Özen, uluslar arası literatürde yeni kuramsal kuramın inceleniş şeklini ortaya koymuş, kurumsal ve örgütsel değişimle ilgili olarak "yakınsama", "ıraksama" ve "bütünleştirici" olmak üzere 3 temel görüşü tanıtmış ve çalışmasının sonucuyla da entegre olarak farklı bağlamlar arasındaki etkileşimleri tarihsel süreç, aktörler ve söylemlerle birleştirerek inceleyen "bütünleştirici" yaklaşımın fenomeni anlamada daha etkin olacağını savunmuştur. Özen, TKY söyleminin Türkiye çapında inşası ve

firmalar tarafından hangi boyutlarda nasıl ele alındığını ulusal, kurumsal ve örgütsel bazda inceleyerek bütüncül bir yaklaşımla irdelerek sonuçlar çıkarmıştır. Araştırmanın ulusal ve kurumsal bağlamlarının analiz zeminini oluşturan kavramsal çerçeve yazın/medya taraması, yüz yüze görüşme, eleştirel söylem analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri ile oluşturulurken; örgütsel düzeyde inceleme, bir ISO 500 örnekleme üzerinde gerçekleştirilen anketin niceliksel yöntemlerle analizi ile gerçekleştirilmiştir. Ulusal ve kurumsal bağlam Türkiye’de iş sistemi üzerinde devletin etkisi, ekonomik ve politik gelişmeler ile birlikte dönemin ruhunun da rolüyle Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) ve Türkiye Kalite Derneği’nin (KalDer) kuruluşu ve TKY’yi yaymadaki işlevleri üzerinden irdelenmiştir. Buna göre kalite, Türkiye’de söylem aktörleri vasıtasıyla, küreselleşme, ulusal kalkınma ve örgütsel başarı olmak üzere üç temel retorik yoluyla meşrulaştırılmıştır. Sürecin sonunda, TKY bir örgütsel gelişimin yanı sıra, ulusal kalkınma ve bireysel mutluluğu sağlayan bir felsefe ve “yaşam biçimi” olarak yeniden kurgulanmıştır. Örgütsel bağlamdaki inceleme, örgütlerin kurumsal bağlamla etkileşim içinde TKY’yi benimseyiş şekillerini (karar verme ve uygulama) araştırmaktadır. Araştırmanın bulguları, firmaların TKY’yi uygulamaya karar verme zamanlarının tepe noktasına ulaşmakta sayılabilecek bir moda eğrisi oluşturduğunu desteklemektedir. Firmaların TKY’yi uygulamaya karar veriş biçimleri ise rasyonel karar vermeden çok kurumsal karar verme şeklinde gerçekleşirken; TKY’yi benimseyiş şekilleri içsel verimliliği arttırmaya yönelik olmaktan çok “törenselleşmiş” ve “pragmatist” nitelik taşımaktadır.

Konuyu araştıran çalışmalardan bir diğeri, Özen ve Berkman’ın 2007 yılında yayınlanan makalesidir. Özen ve Berkman (2007), şirket üst düzey yöneticilerinden oluşan seçkin bir grubun, TKY’ye milli düzeyde meşruiyet kazandırmaya yönelik oluşturdukları söylemi analiz etmiştir. Bulgular, meşrulaştırıcı vasıtaların makro-kültürel değerlere yönelik oluşturdukları söylemlerden yararlandığını ortaya koymuştur. Öyle ki, TKY’yi toplumsal, örgütsel ve bireysel düzeydeki soruların çözümünü kapsayan bir kılavuz olarak yeniden düzenlemişlerdir. Bulgulara göre, ithal edilen uygulamanın alıcı ülkeler bağlamında yeniden inşasının, milletler arası dönüştürümün doğası gereği değerler temelli meşrulaştırmayı orijinal retoriğin inşasındakine göre daha fazla kapsayacağı önerilmektedir. Toplumsal değerler sistemi temelli meşrulaştırma stratejisi, meşrulaştırıcı aktörlerin aynı zamanda kendilerini de bir sosyal grup olarak kabul ettirme ve/veya uygulamayı halka tanıtmak ve savunmak gayretinde olduklarında daha da yaygın hale gelmektedir. Dahası, alıcı söylemi meşrulaştırıcı aktörlerin gayri resmi bir hüviyete ve gevşek yapılaraya sahip olduklarında ve hedef kitlenin değerleri ve beklentileri çeşitli olduğunda daha az tutarlı olacağı

önerilmektedir. Bu koşullar altında, ithal edilen uygulamanın yeniden inşasının, uygulamanın kendisini yaymaktan çok, moda oluşturma amacı taşıyacağı önerilmektedir.

Yönetim uygulamalarının milletler arası aktarımındaki artış, uygulamanın milletler arası düzeyde yeniden inşası konusunu ortaya çıkarmıştır (Alvarez, 1998; Sahlin-Andersson ve Engwall, 2002). Uluslararası yazında, yönetim modası aktarımı fenomenini açıklamak üzere gerçekleştirilen çalışmalar, kurumsalcı (institutionalist), çevirisel (translative) ve söylemsel (discursive) görüşler olarak üç sütunda incelenmiştir. Çalışmada bu üç farklı perspektifin olguyu açıklama güçleri ayrı ayrı değerlendirilerek, eksik taraflarına dikkat çekilmiştir. Buna göre, kurumsalcılık bakış açısında, uygulamanın aktarımında yeniden inşadan ziyade bir yayılma (diffusion) sürecinden bahsedilirken, bu yayılım sürecini etkileyen ülkeye özgü kurumsal faktörlerin rolleriyle ilgilenilmiştir. Öte yandan, çevirisel çalışmalar, yönetsel uygulamanın alıcı bağlamda nasıl çevrildiği, (çevrilirken dönüştüğüyle) ilgili olarak daha güçlü bir kavrayış sunsa da, milletler arası düzeyde yeniden inşa sürecindeki durumsallığı açıklayan öneriler getirmekten uzaktadır. Son olarak, söylemsel çalışmalar yönetsel söylemin oluşumunu, metin, aktarımcı vasıtalar ve bağlam noktalarındaki durumsallığı da hesaba katarak açıklarken, söylemin farklı milletlere olan yolculuğundaki yeniden inşasını (ve dönüşümünü) özellikle dikkate alan bir pencere sunmamıştır. Bunlar ışığında, olguyu Türkiye bağlamında incelemek üzere çevirisel ve söylemsel perspektiflerin beraber kullanıldığı bir bakış açısı ile enstrümantal durum çalışması çerçevesinde söylem analizi yapılmıştır. Kullanılan bu genişletilmiş perspektif, meşrulaştırıcı aktörlerin özellikleri, alıcı bağlamdaki egemen makro-kültürel söylem ve ihraç edilen uygulamanın orijinal söylemi gibi incelenen söylemi alıcı bağlamda oluşturan faktörler hesaba katılarak daha da geliştirilmiştir.

Deming (1986), Juran (1989) ve Ishikawa'nın (1985) çalışmalarıyla Japonya'dan Amerika'ya ithal edilerek geniş bir tanınırlığa erişen TKY'nin Türkiye'deki yayılımı uygulamayı tanıtip milli icraya koymayı teşvik eden bir kurumsal çevrenin oluşumuyla 1990'larda başlamıştır. Türkiye Sanayi ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), bir grup üst düzey yöneticiyi harekete geçirerek bir "kalite hareketi" başlatmış ve sonucunda bir kalite savunucusu STK olan Kalite Derneği (KalDer) kurulmuştur. Şirket yöneticileri ve profesyonellerin geniş ve gönüllü katılımına sahip olan KalDer, TÜSİAD ile yakın bir işbirliği içerisinde kalite felsefesini, eğitim programları, yayınlar, kongreler ve kalite ödülleri gibi çeşitli mekanizmalar ile yaymak için çalışmıştır.

Özen ve Berkman (2007), 1994 ve 1998 yılları arasında KalDer yayını “Önce Kalite”, milli kalite kongresi konuşmaları, kalite hareketinin öncülerinden İbrahim Kavrakoğlu tarafından yazılan TKM üzerine bir kitap, KalDer’in eğitim seminerlerinde dağıtılan bir TKM fasikülü ve KalDer’in web sitesinin (www.kalder.org.tr) tanıtıcı sayfalarından oluşan kaynaklardan bir araya getirdikleri, tematik birimler ortaya koyan 25 adet metin segmentini çeşitli retorik temalar ve retorik stratejiler ile eşleştirerek sınıflandırmışlardır. Çalışmada, küresel rekabet, milli kalkınma, toplumsal refah, inkılapçılık gibi 15 adet retorik tema saptanmış ve Aristo’nun retorik öğretisindeki pathos, ethos ve logos’tan oluşan 3 boyuttaki retorik stratejisi kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, Türkiye bağlamındaki TKY söylemi, ülkedeki egemen makro-kültürel söylem olan Kemalist ideolojiye uygun, Türkiye’deki Japonya sempatisini yansıtan ve küresel rekabet, çağdaşlaşma ve sosyal refah gibi kavramlardan ilham alan bir çerçevededir. Dolayısıyla söyleme egemen retorik stratejisi, toplumsal normlara hitap ederek ahlaki ve normatif meşruiyet arayışına yönelik olan ethos-egemen stratejidir. Türkiye’de meşrulaştırıcı aktörler, TKY’nin Batı’daki uygulamalarla geçerliliğinin kanıtlanmış olduğu vurgusu ile pragmatik meşrulaştırma yoluna gitmişlerdir. Kaynak söylem olan Amerika’da ise, uygulamanın yayılımında, rasyonel tarafa hitap eden logos retoriği egemendir. Kaynak söylem olan Amerikan yazınıyla Türkiye bağlamı arasında saptanan diğer önemli farklardan bazıları, TKY’nin Amerika’da örgütsel düzeyde ele alınan bir kavram iken Türkiye’de milli bir boyuta genişletildiği ve felsefi bir dönüşümün gerekliliği konusunda Amerika’da geçmişte yapılan yönetsel hataların rolüne değinilirken, Türkiye bağlamında bu konudan hiç bahsedilmemesidir. Bulguların sonucunda yapılan önermeye göre, meşrulaştırıcı aktörlerin uygulamaya paralel olarak kendilerini de meşrulaştırma niyetinde olduklarından, TKY’yi sosyal, politik ve ekonomik bir kalkınma programının merkezine yerleştirerek bir moda akımı yaratma güdüsünde olmuşlar, bir yandan da orijinal bağlamı çok fazla genişleterek anlam bulanıklığı yaratmışlardır.

TKY’nin Türkiye’deki yayılımını, benimsenişini ve uygulanışını araştıran çalışmalardan bir diğeri ise, Erçek ve Say’ın 2008 yılında yayınlanan makalesidir. Erçek ve Say (2008), bir moda yönetim akımı olarak TKY’nin bir çevre ülke konumunda olan Türkiye’deki çevirisinde profesyonel ağların rolünü, 1991 ve 2002 yılları arasındaki TKY söylemini analiz ederek incelemişlerdir. 1991, kalite organizasyonu KalDer’in kurulduğu, 2002 ise TKY’nin en geniş anlamına ulaşarak kurumsal bir mahiyet kazandığı ortaya koyulan yıllardır (Özen, 2002a; Özen, 2002b). Elde ettikleri bulgulara göre, yerel profesyonel ağlar tarafından iyi seviyede bir eşgüdümle uygulanan yayılcı strateji, ithal edilen TKY söyleminin

muğlak karakteri ve çalkantılı Türkiye ortamıyla etkileşime geçtiğinde, asıl TKY düşüncesindeki esas fikirlerin köklü bir dönüşüme maruz kaldığı önerilmiştir. Aktarım dönemi sonrası TKY, iş uygulamalarının ıslahını sağlayan bir yönetsel araç ve sosyal ilişkilerin iyi yönetişimini sağlamak üzere tüm toplumu kapsayan bir felsefe olarak esas ifadesinden önemli ölçüde mahrum bırakılmıştır. Dış paydaşların titizlikle seçiminin yanı sıra kendi iç idare yapısının etkin yönetimi, TKY söyleminin çevirisinde yerel profesyonel ağların başarısının kilit unsurları olarak sıralanmıştır.

Yönetim modalarının sınır ötesi yayılımı hızla çoğalarak yayılan bir araştırma kulvarı haline gelmiştir (Clark, 2004; Giroux, 2006). Sonraki dönemde ise, “yayılm” deyiminin, fikirlerin sınır ötesi dolaşımında dönüşüm göstermediği varsayımına dayandığından geçerliliği sorgulanmıştır. Bu deyim yerine, hem fikirlerin seyri sırasında dönüşüme uğradığını hem de bu fikirlerle bağlantılı aktörlerin ağlarında değişimlerin meydana geldiğini göz önüne alan “çeviri” kavramı önerilmiştir (Czarniawskaand ve Joerges, 1996; Frenkel, 2005; Latour, 1999). Moda söylemi yayarken, meşruiyetinin ona bağlı olması sebebiyle aynı zamanda sarf ederek kullanan profesyonel ağların rolü önem arz etmiştir. Çalışmada, TKY’nin çevirisi esnasında kaynak yaratıcı ve propaganda ağı kurucu fonksiyonlarıyla ve moda yönetim fikrinin anlamını nasıl şekillendirdikleriyle ilgili sistematik kanıtlar elde etmek amacıyla söylemsel çeşitlilik, yerel profesyonel ağların faaliyetleri ile bağlantıları ve bağlamsal özellikler üzerinde durulmuştur. Metodoloji olarak yorumlayıcı söylem analizi kullanılan çalışmada KalDer’in üyelerinin birbiriyle ve TÜSİAD gibi bağlantılı diğer örgütlerle oluşturdukları profesyonel ağın ürettiği metinler, KalDer yayını “Önce Kalite” dergisi taranarak elde edilip analiz edilmiştir. 1991 ve 2002 yılları arasındaki dönem, KalDer’in ülke çapında bir kalite kampanyası başlattığı ve kendi idari yapısını değiştirdiği 1998 ile bir “iyi yönetim inisiyatifi” lanse ettiği 2001 yılları kilometre taşları kabul edilip üç ayrı dönem altında incelenerek, genel TKY söylemi, ulusal ve uluslar arası atıflar, endüstri ve genel yönetim konularındaki söylem çeşitlenmesi irdelenmiştir.

1980’lerin sonunda, Türkiye’nin bütünleşme gayreti içerisinde olduğu Batı dünyasına hızla giren ve yayılan ISO 9000 standartları, hassas bir ekopolitik düzlemdeki Türk şirketlerinin dikkatini kalite hususuna yöneltmiştir. O dönemde, yabancı kaynaklı bir sermayeyi çekme projesiyle ilgili olarak bir kalite kontrol istişare kurulu tesis etmekle mükellef olan Türk Standardları Enstitüsü’nün bir araya getirdiği heyet, dönemin ruhunun da etkisiyle daha sonra KalDer’i kurmuştur. KalDer’in bir sonraki hamlesi, kendini ihtiyacı olan kaynakları sağlayabileceği daha büyük bir ağa,

TÜSİAD’a eklemek olmuştur. Bu, bir kalite inisiyatifi başlatmak üzere olan TÜSİAD için de işe yarar bir hamle olmuştur. 1991 ve 1997 arası bu ilk dönemde, egemen söylem TKY’nin ilkeleri ve genel özellikleri olurken, teknik ve metodik tartışmalar ile standartlar onu takip etmiş, ardından da belli sektörlerle ve şirketlere ait TKM uygulama örnekleri gelmiştir.

Türkiye’nin 1995’te Avrupa Birliği tarafından Gümrük Birliği’ne dahil edilmesiyle birçok şirket verimsizlik, kalite uygunsuzluğu ve inovasyon eksikliğiyle ilgili problemlere karşı TKY’nin sihirli reçetesine sığınmıştır. 1994 krizi sonrası süregelen makropolitik ve ekonomik istikrarsızlık, yolsuzluk gibi çeşitli yasadışı uygulamalara yol açmıştır. Bu ortam, KalDer’e 1998’de Ulusal Kalite Hareketini başlatmak için uygun bir zemin sağlamıştır. Önceki dönemde Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı (EFQM), TÜSİAD, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) gibi örgütlerle kurulan ittifaklar KalDer’in vizyonunu genişletecek meşruiyet ve kaynakları sağlamışken, bu dönemde EFQM ile imzalanan ulusal ortaklık anlaşmasıyla da EFQM’e ait bazı eğitim paketlerini yayımlama münhasır hakkı sağlamıştır. Bu dönemde Ulusal Kalite Hareketi, bir “iş mükemmelliği modeli”nin uygulanması, TKY ve iş mükemmelliği uygulamalarının yayılımının devamını temin etmek için paylaşılan “başarı öyküleri” ve en önemlisi TKY, örgütsel seviyeden toplumsal seviyede bir problem çözme aracı olarak yeniden kurgulanması olmak üzere 3 temel retorik üzerine odaklanmıştır.

2001 krizi sonrası 2002’ye kadarki dönem, TKY uygulamalarının başarısının sorgulandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde KalDer, hatalı uygulamalardan ziyade iyi uygulamalara vurgu yapmış ve TKY’nin kamuda da uygulanma gerekliliğini empoze etmiştir.

II. Yöntem

2.1. Veri Toplama

Araştırma verisi, EBSCOhost’ta “toplam kalite” söz grubunun hakemli akademik dergilerde aratılmasıyla elde edilen listeden konuyla doğrudan ilgili olmayan çalışmalar hariç tutulduktan sonra geriye kalan 118 makaleden oluşmaktadır. Bibliyometrik analizde araştırma evreninin kendisi kullanılmıştır. Verinin EBSCOhost’tan elde edilmesinin sebebi, EBSCOhost’un araştırma konusuna yeterli ve ilgili veriyi sağlayabilecek genişlikte bir veri tabanı sunmasıdır. İncelenen 118 makale, 76 farklı hakemli akademik dergide yayınlanmıştır.

TKY'yi Türkiye bağlamında inceleyen fakat çalışmalarını İngilizce veya diğer dillerde yayınlayan ve bu yüzden "Toplam kalite" söz grubunu Türkçe olarak içermeyen makaleler çalışmaya dahil edilmemiştir. Bunun sebebi, Türkçe olmayan bir araştırma evreninden, TKY'nin Türkiye'de incelenişini ele alan makaleleri filtrelemenin zorluğu ve Türkçe yazılan makalelerin oluşturduğu evrenin bu kümeyi de temsil edeceğinin düşünülmesidir.

**Toplam Kalite
Yönetiminin
Türkiye'de
Akademik
Çevredeki Ele
Alınışı**

53

2.2. Kodlama

Araştırmada analiz birimleri TKY'ye olan ilginin niteliğini tespit etmeye ve ondan çıkarımlar yapmaya yönelik olacak şekilde yayınlanma yılı, uygulama alanı, yaklaşım ve araştırma kategorisi olarak belirlenmiştir. Tablo 1'deki frekans tablosunu elde edebilmek için 118 makale gerekli yerler detaylıca okunmak suretiyle taranarak kodlanmıştır. Yayınlanma yılları kümesi, olası bir moda eğrisini ve akademinin öncü veya izleyici konumunu gözlemlemeye olanak verecek şekilde 1997 ve 2017 arasında oluşurken, uygulama alanı birimi kamu sektörü veya özel sektör bağlamında araştırma ilgisini tespit etmeye yönelik kodlanmıştır. Yaklaşım birimi ise, TKY'ye olan akademik ilginin doktrin-ampirik spektrumundaki desenini anlamaya yönelik olarak normatif ve görgül olarak kodlanmıştır. Araştırma kategorisi, literatürdeki tanımlamalara ve yazarların kendi değerlendirmelerine dayanarak betimleyici, açıklayıcı ve korelasyonel olarak kodlanmıştır.

III. Bulgular

Araştırmanın evrenini oluşturan 118 makalenin 53'ünde pür veya ağırlıklı olarak *özel* sektöre yönelik, 45'inde pür veya ağırlıklı olarak *kamu* sektörüne yönelik çalışma yapılmıştır. 20 makale, kamu veya özel sektör ayırımına gidilmeksizin genellikle olguyu tanıtmaya ve çeşitli yönlerden değerlendirme amaçlı *açıklayıcı* çalışmalardan oluşmakla birlikte, olgunun "ahilik", sendikal örgütlenme ve hegamonik yönetim anlayışı ile olan ilişkileri açıklamaya yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. Kalan 2 makaleden biri sivil toplum kuruluşlarında (STK) TKY'ni incelemekte, diğeri ise olguyu ilgilendiren tez çalışmalarını analiz eden bibliyometrik bir çalışmadır (Armutlu ve Arı, 2010). Kamuya yönelik araştırmalarda analiz birimini oluşturan özlüklerin başlıcaları eğitim ve bilgi hizmetleri kuruluşları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kuruluşları ve çeşitli devlet dairelerinin genel müdürlükleri olurken, özel sektör araştırmalarında analiz

birimi genellikle imalat organizasyonları olmuştur. Türkiye’deki akademik yazın, TKY’nin sınırları geniş bir sektörel uygulama alanına sahip olduğu konusunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki akademinin incelendiği çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın evrenini oluşturan 118 makalenin 61’ini *görgül* çalışmalar oluşturmaktadır. Burada amaca yönelik sınıflandırmada ilk sırada anket ve faktör analizi yöntemleriyle algısal ilişki ortaya koyma amacı taşıyan *betimleyici* çalışmalar gelmektedir. Bu çalışmalarda, TKY’nin maliyet liderliği, işgören motivasyonu, müşteri memnuniyeti, verimlilik, kalite standartları, 6 sigma gibi konularla olan ilişkisi gibi konular işlenmiş ve genel olarak analiz birimini oluşturan bireylerin TKY bilinci ve algısı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Algısal ilişki ortaya koyma amaçlı çalışmaları ilginin yoğunluğu olarak, TKY uygulamalarının, örgütsel, bireysel ve finansal performansa etkisinin araştırıldığı *korelasyonel (ilişkisel)* çalışmalar takip etmiştir. Buna göre, Türkçe yazın görgül araştırmalarda ağırlıklı olarak temel betimleyici ve ilişkisel analiz metotlarından oluşan yöntemsel doku olarak yabancı yazın ile benzeşmiştir.

Tablo 1.

Araştırma Evreninin Analiz Birim Kodlarının Frekans Dağılımı

Analiz Birimleri	Yayınlanma Yılı	Makale sayısı (yüzdesi)
	1997-2001	4 (%3)
	2002-2006	11 (%9)
	2007-2011	53 (%45)
	2012-2017	47 (%40)
Uygulama Alanı		
	Kamu veya özellikle kamu sektörüne yönelik	45 (%38)
	Özel veya özellikle özel sektöre yönelik	51 (%43)
	Genel	20 (%17)
	Diğer*	2 (%2)
Yaklaşım		
	Görgül	61 (%52)
	Normatif	55 (%47)
	Diğer**	1 (%1)

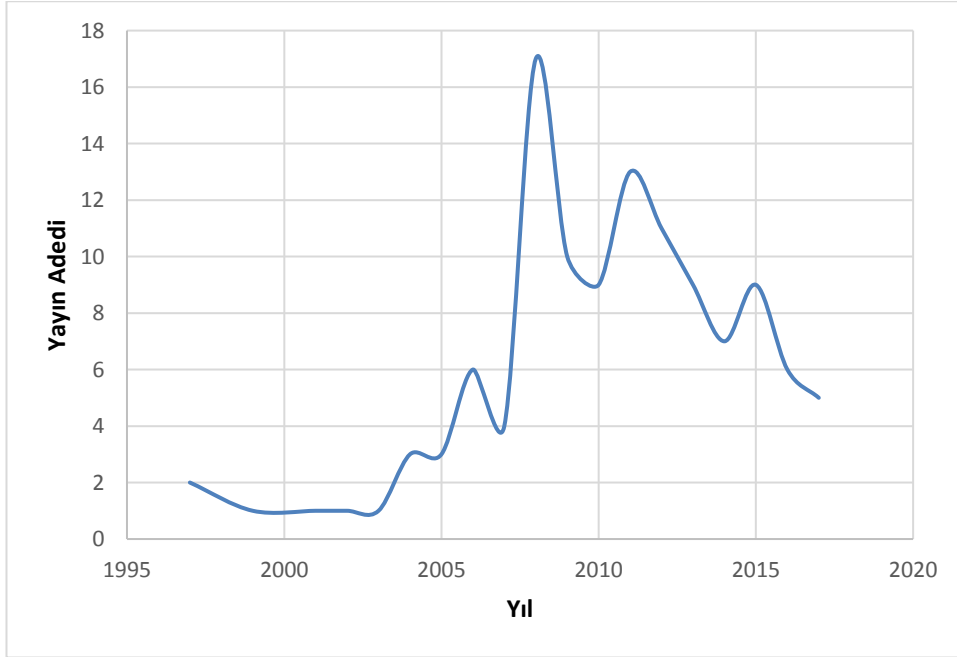
Tablo 1. Devamı

Analiz Birimleri	Yayınlanma Yılı	Makale sayısı (yüzdesi)
<i>Araştırma Kategorisi</i>		
Açıklayıcı		62 (%53)
Betimleyici		46 (%39)
Korelasyonel		9 (%8)
Diğer**		1 (%1)

Toplam Kalite
Yönetiminin
Türkiye’de
Akademik
Çevredeki Ele
Alınışı
55

55 adet makale, olgunun tanıtımı ve çeşitli alanlarda değerlendirilmesi ve akabinde öneriler geliştirilmesini kapsayan *normatif* temelli *açıklayıcı* nitel araştırmalardan meydana gelmektedir. Kalan 1 makale bibliyometrik analizdir. Bu anlamda Türkiye’deki yazın görgül ve kavramsal araştırmaları nispeten eşit seviyede ele alarak, görgül araştırmaların ağırlığı konusunda genel yabancı yazının gerisinde kalmıştır.

Yayın adedinin yıllara göre dağılımı Şekil 1’deki grafikteki gibidir.

Şekil 1.
Yıllara göre yayın adedi

IV. Sonuçlar ve Değerlendirme

Özen ve Berkman (2007), Özen (2002a) ve Erçek ve Say (2008), meşrulaştırıcı aktörler olan TÜSİAD ve KalDer’in oluşum ve kuruluşlarını, Türk iş sistemi ve kültürünün TKY’nin tanıtımı ve yayılımına etkisini Heper (1991), Buğra (1994) ve Gökşen ve Üsdiken’in (2001) çalışmalarına atıfta bulunmak suretiyle ortaya koyarak konuyu ortak bağlam altında incelemişlerdir.

Üç çalışma da konuyu ortak bağlamda farklı perspektiflerden incelemiş olsa da, moda ve yeniden inşa teorilerini destekleyen bulgular saptamıştır. Buna göre, TKY’nin ortaya çıkışı ve benimseniş süreci uluslararası yazına da atıfta bulunularak, çevre ülke konumunun doğası gereği Türkiye’de “yayılma”dan çok “çeviri” niteliği taşımış ve meşrulaştırıcı vasıtaların söylemleriyle yeniden kurgulanarak esas fikirlerinden saptırılmıştır. TKY, Türkiye’de örgütsel seviyede iç verimliliği çeşitli teknik öğelerle arttırmaya yarayan bir araçtan çok, bir milli hayatta kalma mücadelesinin olmazsa olmaz aracı, toplumsal refahı sağlayan bir felsefe ve yaşam biçimi olarak ele alınmış, firmalar tarafından genellikle törensel olarak uygulanmıştır.

Türkçe yazında TKY, normatif ve görgül olarak; ve kamu ve özel sektöre yönelik olarak eşit ağırlıklarda ele alınmıştır. Konuyla ilgili hakemli bir akademik dergide yayınlanan ilk makale, 1997 yılına aitken, 2004 ve 2006 yıllarında ilgi artmaya başlamış olup 2008 yılında en yüksek değerine yükselmiştir; daha sonra 2011 yılında ikinci bir tepe noktası oluşturarak azalan eğriye geçse de TKY’ye olan ilgi günümüzde görece olarak hala devam etmektedir.

Yayınlanma yıllarının oluşturduğu grafik incelenerek makale inceleme bölümünde belirtilen TKY’nin yayılımı sürecindeki kritik tarihler de dikkate alındığında, yönetim modası yönü yazında kabul görmüş olan TKY’ye olan akademik ilginin de bir moda eğrisi oluşturduğu ve akademinin süreçte bir öncüden ziyade takip eden rolde olduğu görülmektedir. Buna karşın, moda eğrisinin iniş fazında yönetim uygulamalarının orijinal retoriğindeki teknik özüne dönüş yaşayacağı önermesi, 2012-2017 arası çalışmalar evrenin geri kalanı ile yaklaşım ve yöntemsel olarak karşılaştırıldığında desteklenmemektedir.

Araştırma evreninin *yaklaşım ve uygulama alanı* alt başlıklarında oluşturduğu desen incelendiğinde görülebileceği gibi sektörel bir ayrıma gidilmeden normatif ve görgül çalışmalara gösterilen dengeli ilgi yönüyle akademik çevre, konunun üretim ve hizmette müşteri odaklı içsel verimliliğe odaklanan orijinal retoriğine uygun bir anlayış benimsemiş olsa

da, görgül çalışmaların azlığı yönüyle uygulamanın istatistiksel ve teknik boyutlarından uzak bir benimseyiş yansıtmıştır. Bunun yanında, TKY'nin çevre ülke konumundaki alıcı bağlamda oluşan "ulusal kalkınma" ve "yaşam felsefesi" boyutlarına eğilen bir araştırma formu oluşturma uğraşına girmemiştir.

**Toplam Kalite
Yönetiminin
Türkiye'de
Akademik
Çevredeki Ele
Alınışı**

57

KAYNAKÇA

- Abrahamson, E. (1989). Fads and Fashions in Administrative Technologies. Unpublished PhD Thesis. New York: New York University.
- Abrahamson, E. (1991). Managerial Fads and Fashion: The Diffusion and Rejection of Innovations. *Academy of Management Review*, 16: 586-612.
- Abrahamson, E. (1996), Management Fashion. *Academy of Management Review*, 21(1): 254-285.
- Alvarez, J. L. (1998). The Sociological Tradition and the Spread and Institutionalization of Knowledge for Action. *Diffusion and Consumption of Business Knowledge*. J. L. Alvarez (ed.), 13-57. London: Macmillian
- Armutlu, C. ve Arı, G. S. (2010). Yönetim Modalarının Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerine Yansımaları: Bibliyometrik Bir Analiz. *ODTÜ Geliştirme Dergisi*, 37: 1-23.
- Bajaj, S., Garg, R. ve Sethi, M. (2018). Total Quality Management: A Critical Literature Review Using Pareto Analysis. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 67(1): 128-154.
- Buğra, A. (1994). Stateand Business in Modern Turkey, A Comparative Study. State University of New York University Press.
- Clark, T. (2004). The Fashion of Management Fashion: A Surge Too Far? *Organization* 11(2): 297-306.
- Czarniawska, B. ve B. Joerges. (1996). Travels of Ideas. *Translating Organizational Change*, ed. B. Czarniwaskaand, G. Sevon, 13-48. Berlin: Walter de Gruyter.
- David, R. J. ve Strang, D. (2006). When Fashion is Fleeting: Transitory Collective Beliefs and the Dynamics of TQM Consulting. *Academy of Management Journal*, 49(2): 2015-233.
- Deming, W. ve Edwards (1986). Out of Crisis. Cambridge, MA: MIT, Center for Advanced Engineering.
- Erçek, M. ve İşeri-Say, A. (2008). Discursive Ambiguity, Professional Networks, and Peripheral Contexts: The Translation of Total Quality Management in Turkey, 1991-2002. *International Studies of Management and Organization* 38(4): 78-99.

- Fink, D. (2003). A Life Cycle Approach to Management Fashion: An Investigation of Management Concepts in the Context of Competitive Strategy. *Schmalenbach Business Review*, 55(1): 46–59.
- Frenkel, M. (2005). The Politics of Translation: How State-Level Political Relations Affect the Cross-National Travel of Management Ideas. *Organization* 12(2): 275–301.
- Giroux, H. (2006). It was Such a Handy Term: Management Fashions and Pragmatic Ambiguity. *Journal of Management Studies* 43(6): 1227–1260.
- Gökşen, N. S. ve Üsdiken, B. (2001). Uniformity and Diversity in Turkish Business Groups: Effects of Scale and Time of Founding. *British Journal of Management* 12(4): 325–340.
- Guillen, M. F. (1994). Models of Management: Work, Authority, and Organization in a Comparative Perspective. Chicago: University of Chicago Press.
- Heper, M. (1991). The State and Interest Groups with Special Reference to Turkey. In *Strong State and Economic Interest Groups. The Post-1980 Turkish Experience*, ed. M. Heper, 3–24.
- Ishikawa, K. (1985). What is Total Quality Control? The Japanese Way. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Jung, D.-I. ve Lee, W.-H. (2016). Crossing the Management Fashion Border: The Adoption of Business Process Reengineering Services by Management Consultants Offering Total Quality Management Services in the United States, 1992–2004. *Journal of Management & Organization*, FirstView: 1-18.
- Juran, J. M. (1989). *Juran on Planning For Quality*. New York: Free Press.
- Latour, B. (1999). *Pandora’s Hope: Essays on the Reality of Science Studies*. Cambridge: Harvard University Press.
- Özen, Ş. (2002a). Bağlam, Aktör, Söylem ve Kurumsal Değişim: Türkiye’de Toplam Kalite Yönetiminin Yayılım Süreci (Context, Actor, Discourse and Institutional Change: The Process of the Diffusion of Total Quality Management in Turkey). *Yönetim Araştırmaları Dergisi* 2(1): 47–90.
- Özen, Ş. (2002b). Toplam Kalite Yönetimi’nin Türkiye’de Yeniden Kurgulanması: Koşulbağımlı Türdeşleşme Tezinin Bir Testi (Re-construction of Total Quality Management in Turkey: A Test of the Hypothesis Concerning Situation-dependent Isomorphism). *Amme İdaresi Dergisi* 35(1): 105–142.
- Özen, Ş. ve Berkman, Ü. (2007). Cross-national Reconstruction of Managerial Practices: TQM in Turkey. *Organization Studies* 28: 825–851.
- Sahlin-Andersson, K. ve Laar, E. (2002). *The Expansion of Management Knowledge: Carriers, Ideas and Circulation*. Stanford, CA: Stanford University Press.